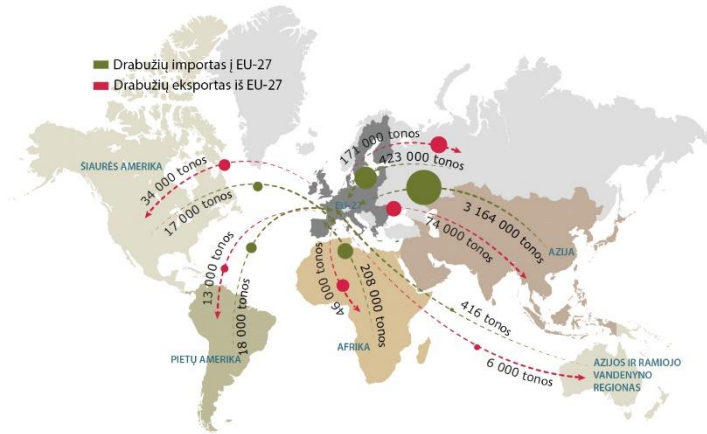

MADOS UŽKULISIAI

Viktorija Diak

Eko mados dizainerė

V., Pavardė: Viktorija Diak
E-puslapis: -
E-paštas: vk.diak@gmail.com
Institucija: -
Adresas: -
Telefona nr.: +370 611 73759

*

Tyrimo tikslas. Tekstilė ir drabužiai yra neatskiriami žmogaus palydovai. Per paskutinius dešimt metų jų gamyba išaugo beveik dvigubai, o industrijos apyvarta dabar sudaro du trilijonus dolerių pasaulinėje rinkoje. Tačiau kaip dažnai susimąstome kaip veikia tekstilės pluoštų gamybos industrija? Kas yra tarp dizainerio eskizo ir galutinio produkto? Tyrimo tikslas apžvelgti gamybos etapą nuo pluošto iki gaminio gilinantis į šiame procese vandens, chemikalų, energijos sąnaudas, taip pat, susidarancius CO₂ ir atliekų kiekius.

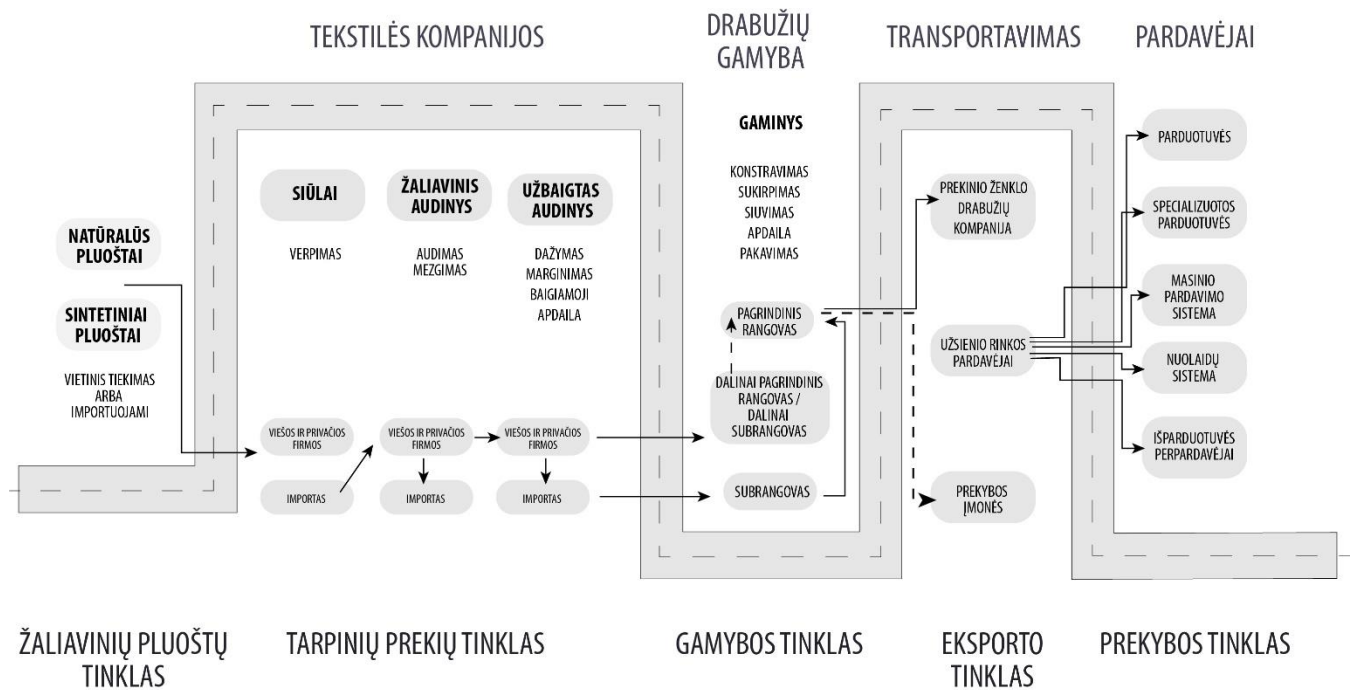
Reikšminiai žodžiai: mados industrija, tekstiliniai pluoštai, atliekos, energija, chemikalai, vanduo, gamyba, CO₂

Tyrimo metodai. Mados industrijos gamybinių procesų apžvalga atskirais etapais susitelkiant į: vandens, chemikalų, energijos, CO₂ sąnaudas, atliekų susidarymą ir kainą. Šiam tikslui atliekama įvairių mokslinių straipsnių analizė, surinktų duomenų sisteminimas – rezultatus pateikiant info-grafika.

Rezultatai ir / arba išvados. Dabartinė mados industrijos sistema (1 pav.) suformuota taip, kad drabužių gamyba, reklama, pardavimas ir vartojimas kuo greičiau įsisavintų tiesioginį pelną. Dažnai paliekamas ir neakcentuojamas pramoninis procesas. Analizuojant gamybos grandinę atsiskleidžia platus ir daugiasluoksnis poveikslas, kuriame vandens tarša ir įvairių chemikalų naudojimas ne be vieninteliai elementai neigiamai veikia aplinką. O „gerieji“ pluoštai gal net ne tokie geri „blogųjų“ atžvilgiu. Analizė nuo sėklos/granulės iki audinio atskleidžia, kad mažai kalbama apie energijos sąnaudas, kurios kartais patogumo dėlei atskiriamos nuo pačio tekstilės gamybos proceso primetant kitai sferai. Natūralūs pluoštai (plačiausiai naudojama medvilnė) auginami sauso klimato šalyse, kur be dirbtinės drėkinimo sistemos paprasčiausiai neaugtų. Taip 1 kg medvilnės nuo iki sunaudojama 20000 l vandens (skaičius gali kisti atsižvelgiant į auginimo regioną), o išauginti 1 kg reikia 457 g trąšų ir 16 g pesticidų; energijos – 140.1 MJ. Energija tai ne tik galimybė gaminti, transportuoti, šildyti, lyginti ir t. t., o ir išmetamosios dujos.

2008m. pasaulyje buvo pagaminta 60 milijonų kilogramų naujų audinių. Paskaičiuota, kad šiam kiekiui prirėikė 1,074 milijardų kWh elektros arba 132 milijonų tonų anglies ir 6-9 trilijonų litrų vandens. Remiantis statistika – gamybos ir vartojimo apimtys per paskutinius dešimt metų išaugo beveik dvigubai, tai pastarieji skaičiai irgi gerokai didesni. Galime daryti išvadą, jog vartotojiška visuomenė gali sau leisti eikvoti hektarų hektarus dirbamos žemės, milijonus litrų vandens, tonas energijos, chemikalų, darbo valandų gamybai, transportavimui, kad pagaminti milijonus kilogramų drabužių, kurie bus dėvimi vos 7 kartus ir išmesti, o 30 % jų nuo prekybos lentynų iškeliaus tiesiai į sąvartynus ir nesukti dėl to sau galvos. O gamintojai atradę stebuklingą elekсыrą - milijoninius skaičius konvertuoja į procentus, kurie taip nebegąsdina ir toliau skatina gaminti gaminti, nes norisi pirkti.

Originalumas ir / arba praktinis reikšmingumas. Tyrime pateikiamos išvalgos ir duomenys, kurių nežinant ar nesigilinant neįmanoma suvokti vartotojiškos visuomenės apetito ir jos poveikio mūsų pasauliui.

1 pav. Tiekimo grandinė mados industrijoje. Šaltinis – M. Martin. Aut. Viktorija Diak, 2018

* Viršelio pav. Drabužių prekybos srautas tarp EU-27 ir kitų pasaulio regionų, 2012 m. Šaltinis – ETC/SCP ir EEA, remiantis Eurostat duomenimis (EU prekyba nuo 1988 m. CN8 (DS-016890))